

LARIX LEPTOLEPIS.

door B. STOFFEL.

Dr. A. A. C. Sprangers geeft in no. 9 van dit tijdschrift een verhandeling over *Larix*. De beschouwingen over exoten in 't algemeen, die hij daaraan vastknoopt, geven mij aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

In de eerste plaats zou ik willen zeggen dat wij geen bosch van Nederlandsche naaldboomen van oudsher bezitten. In vroeger eeuwen hadden wij in ons land loofhoutbosch en op de zandgronden uitgestrekte heidevelden. Eenige eeuwen geleden zijn de eerste bosschen van *Pinus silvestris* op de heidevelden door zaaïng tot stand gebracht.

Waardevol pinusbosch groeit in ons land slechts op enkele plaatsen; het meest bekend is het mastbosch bij Breda. Op sommige landgoederen hier en daar treft men eveneens waardevolle pinusboschen aan.

De werkelijk goede pinusboschen, die ik in ons land heb gevonden, zijn méér dan een eeuw geleden door bezaaiing ontstaan.

Alle bosschen van grovedennen zooals men deze houtsoort wenscht te noemen, die als planten uit de kweekerij zijn voortgekomen, brengen het niet verder dan tot mijnhout, omdat men met dit pover resultaat van boschbouw, tevreden is.

Wie in Oost- en in Noord-Europa de pinusboschen aandachtig heeft bestudeerd, zal het met mij eens zijn, dat de ontwikkeling der boomen en de houtwaarde in ons land daarbij ver achter staat. Alle pogingen die in ons land worden aangewend om den groei vooral in de jeugdperiode, te bevorderen, loopen uit op mislukking bij het ouder worden.

Alle *Abies* en *Picea* variëteiten van Europeeschen of overzeeschen oorsprong, groeien met minder succes en geven minder waardevol hout, dan groene douglas en japansche *larix*; maar toch is de aanplant van *Abies* en *Picea* aan te raden als noodzakelijke menging in onze bosschen.

Aan Dr. Sprangers zou ik willen vragen, welke naaldhoutsoorten in ons land inheemsch zijn, opdat wij geen exoten behoeven aan te planten? Het is reeds méér dan 40 jaar geleden dat ik de eerste proeven nam met het planten en zaaien van groenen douglas en 10 jaar later met *Larix leptolepis*.

De hevige waarschuwingen in die dagen tegen het aanplanten op groote schaal van exoten en vooral van douglas,

hebben doel getroffen, want niemand heeft thans boschbezit van douglas in eenige uitgestrektheid.

Meer dan 30 jaar geleden heb ik geschreven dat in de toekomst de groene douglasboom de houtsoort voor onze zandgronden zou worden en thans heeft een nieuwe ervaring mij geleerd, dat de Japansche larix in niet mindere mate geschikt is voor het doel.

Wie zich de moeite wil geven de talloos vele kleine aanplantingen van deze houtsoorten in ons land te bestudeeren in haar ligging en omstandigheden, zal naar een ruimer gebruik met verlangen uitzien.

Dr. van Vloten heeft ons voorgehouden dat de variëteit van den douglas uit het continentaal klimaat, de grauwe soort, aan een ernstige ziekte lijdt.

Jammer genoeg zijn reeds jaren geleden veel exemplaren van deze soort aangeplant die nu waardeloos zijn, maar de groene kustvariëteit groeit zonder stoornis door. De weinige exemplaren van groenen douglas die door strenge wintervorst of door insecten of ziekteverschijnselen ten gronde gingen, kunnen geen invloed hebben op den voortgang der aanplantingen, want dergelijke verschijnselen doen zich ook bij echte inheemsche houtsoorten voor.

De groene douglasboom heeft op 40-jarigen leeftijd grooter houtproductie, dan de 100-jarige grove den en bovendien heeft de in het bosch opgegroeide douglas, grooter houtwaarde.

En nu de *Larix leptolepis*. Een 24-jarig boschje van deze houtsoort op het landgoed Wijnbergen bij Olst (het oudste mij bekende boschje) met een lengte der boomen van 18 meter en een stamdikte van 20 tot 25 c.m op borsthoogte groeit nog welig verder. Waarschijnlijk zijn hier of daar in ons land wel oudere boschjes, maar ik ken ze niet.

De directeur van de maatschappij van Weldadigheid te Frederiksoord heeft ongeveer 20 jaar geleden een boschje van *Larix leptolepis* aangelegd dat groote verwachting wekt.

Op Nijendal grenzend aan Wijnbergen, staan 26-jarige jap. larix en douglas gemengd en de ontwikkeling van deze boomen is onberispelijk.

Op Boxbergen eveneens onder Olst zijn in 1910 2 aanplantingen gemaakt naast elkaar, grove den en douglas. De ontwikkeling van beide boschjes op vroeger heideveld, is normaal, maar de douglas is den groven den zoo geweldig veel vooruitgegroeid, dat men bij de vergelijking toch een verwoed vasthouder van dennen aanplant moet zijn, om niet bekeerd te worden van de exotenvrees. Die exotenvrees heeft iets van bekrompen inzicht. In Drente wordt door het Staatsboschbeheer sedert 10 jaar veel douglas en Jap. larix met goed gevolg aangeplant. Natuurlijk zijn hier en daar, zoowel in Drente als door het geheele land, met deze exoten

teleurstellingen te constateeren, door omstandigheden veroorzaakt, maar geen boschman met ervaring, zal op het vroegere heideveld overal terstond 't succes verwachten, dat in later jaren als gevolg van boschgrondvorming, kan verkregen worden.

Bij iederen nieuwen boschaanleg staan waarschuwend menschen, maar bij de honderden en duizenden ha, mislukt grove dennenbosch op onze zandgronden, stond niemand om te waarschuwen. De groote van Schermbeek heeft jarenlang de stem „eens roependen in de woestijn” gehad.

De insectenschade en de schimmelziekten in onze mijnhoutbosschen, getuigen toch zeker niet van aanbouwwaardigheid van den groveden.

In een 40-jarige praktijk heb ik geleerd dat groene douglas en Japansche larix in ons klimaat, niet onder de meer eischende houtsoorten moeten gerekend worden.

Niemand moet exoten aanplanten wanneer zijn praktische boschbouwkennis niet grooter is dan de kennis van de mijnhoutplanters.

De grove den die tot waardevol werkhout moet opgroeien, en dit moet toch het doel van ons boschbouwwerk zijn, stelt niet minder eischen aan grond en verpleging dan douglas en larix. Mijn ervaring bepaalt zich tot de vlakke heidegronden. De hooggelegen droge stuifzanden hebben andere eischen voor bebossching en men zal daar spoedig tot wat Dr. Sprangers noemt „economische ontoelaatbaarheid” voor boschbouw, komen. Zou het nu echter werkelijk noodig zijn daarvoor te waarschuwen?

De tergende voorzichtigheid waarmede men $\pm$ 30 jaar geleden den aanplant van douglas besprak, heeft den aanplant van deze houtsoort sterk geremd. Thans spreekt Dr. Sprangers op dezelfde wijze over Larix leptolepis.

Wetenschappelijk denkende menschen behooren meestal niet tot de doortastende zakenmenschen maar zou het niet veel verstandiger zijn de larixplanters hun gang te laten gaan, dan te waarschuwen tegen gevaren waarvan men niets afweet?

De tijd zal 't leeren, er zijn in de laatste kwart eeuw heel wat onnoodige kapitalen voor proeven gebruikt.

Wij boschbouwers moeten feiten voor ogen hebben, met diepzinnige beschouwingen bereiken wij niets. De aanplantingen van het Staatsboschbeheer in Drente onder leiding van den houtvester Jansen geven straks beter overzicht voor ons land, dan alle betoogen van houtvesters uit midden Europa, waar de omstandigheden van de onze veel verschillen.